

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ
В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції
23–25 квітня 2025 року

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ
В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції

23–25 квітня 2025 року

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

Ірпінь
2025

УДК 159.922(06)

ББК 88.5я431

А 43

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Державного податкового університету
(протокол № 17 від 26 червня 2025 р.)*

А 43

Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства [Електронне видання] : збірник матеріалів Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ірпінь, 23–25 квітня 2025 року. – Ірпінь : Державний податковий університет, 2025. – 388 с. – PDF-формат ; мережеве видання ; інституційний репозитарій.
ISBN 978-966-337-767-4

У матеріалах Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства» висвітлюються теоретико-методологічні та практичні питання розвитку гуманітарного знання як складової гармонійного розвитку особистості; соціально-філософського та політичного осмислення проблем адаптації в умовах кризового суспільства: український і міжнародний досвід; соціологічного та соціально-психологічного вимірів адаптації особистості в умовах сучасного глобалізованого суспільства; соціалізації особистості як освітньої та соціально-педагогічної проблем; психолого-педагогічного забезпечення освітнього процесу: сучасні проблеми та виклики; особливості професійної освіти в Україні та світі: сучасні тенденції психологічної допомоги особистості в умовах кризового суспільства.

Зміст матеріалів віддзеркалює актуальні питання теоретичних і прикладних досліджень, спрямованих на вирішення проблем конструювання життєдіяльності особистості в контексті відновлення внутрішнього потенціалу за рахунок особистісного ресурсу.

Матеріали науково-практичної конференції розраховані на наукових працівників у галузі психології, соціології, педагогіки, професійної освіти, викладачів, аспірантів, студентів, а також на практичних психологів, соціальних педагогів, соціологів і соціальних працівників.

За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність їхні автори.

УДК 159.922(06)

ББК 88.5я431

ISBN 978-966-337-767-4

© Державний податковий університет, 2025

ЗМІСТ

МАТЕРІАЛИ УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

<i>Бенюх Олександр Григорович, Калениченко Руслан Арсенович</i> ОПТИМІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ РІЗНИХ КОЛЕКТИВІВ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	20
<i>Беняс Володимир Вікторович, Чупрій Леонід Васильович</i> СХІДНИЙ ВЕКТОР РОЗШИРЕННЯ НАТО: ВПЛИВ НА ПОЛІТИЧНУ АДАПТАЦІЮ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ	24
<i>Белокопитов Нікіта Сергійович, Плоский Віталій Олексійович</i> АРХІТЕКТУРА АДАПТАЦІЇ: МОДЕЛЮВАННЯ ШКІЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА	27
<i>Білас Тарас Мирославович, Ярас Володимир Ігорович</i> КОМПЕТЕНТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ВІД ЛЕКТОРА ДО ФАСИЛІТАТОРА НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА	29
<i>Богдановський Дмитро Ігорович, Богдановський Ігор Валерійович, Льовкіна Олена Геннадіївна</i> ПРОБЛЕМИ ЖІНОЧОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	31
<i>Бондарев Костянтин Олегович, Руденко Микола Васильович</i> АУТЕНТИЧНІ ПРАКТИЧНІ ВПРАВИ ТА КОМАНДНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК КЛЮЧОВІ ЧИННИКИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА	34
<i>Бондаренко Наталія Петрівна</i> ІННОВАЦІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ: ПРОЄКТНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА НАВИЧОК ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ	37
<i>Бондарчук Павло Сергійович</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УМОВ ДЛЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЯК ЗАПОРУКА ЗБЕРЕЖЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	39

<i>Дойков Олександр Васильович, Козакова Олена Миколаївна</i> ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ	66
<i>Долгополов Сергій Юрійович, Руденко Микола Васильович</i> МЕТОДИЧНІ ВИКЛИКИ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	69
<i>Єгоров Руслан Владиславович</i> Патріотичне виховання учнівської молоді	72
<i>Жижко Олена Анатоліївна, Бельтран Галі-Олександра</i> РОЛЬ ТЕОРІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ПОРЯДКУ Р. ПАРКА В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ ПРЕДСТАВНИКІВ ІНДІАНСЬКИХ ЕТНІЧНИХ ГРУП У МЕКСИЦІ	74
<i>Журавський Дмитро Олександрович</i> ЦИФРОВІЗАЦІЯ В ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНІЙ ОСВІТІ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД.....	78
<i>Заушнікова Марина Юріївна, Мавлюдова Меггі Аміранівна</i> ВПЛИВ ХРОНІЧНОГО СТРЕСУ НА МОЗОК	81
<i>Заушнікова Марина Юріївна, Токар Юлія Андріївна</i> РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕФЛЕКСІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА	83
<i>Іванова Олена Вячеславівна</i> ПРОФЕСІЙНА САМОСВІДОМІСТЬ ПСИХОЛОГІВ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ	85
<i>Іванченко Григорій Михайлович, Гетун Галина В'ячеславівна, Склярів Ігор Олександрович, Соломін Андрій Вячеславович, Гетун Сергій Юрійович</i> ДОНАВЧАННЯ МОДЕЛЕЙ ПРИХОВАНОЇ ДИФУЗІЇ: СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД У ВИЩІЙ ОСВІТІ	88
<i>Івашко Юлія Вадимівна, Дмитренко Андрій Юрійович</i> ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ АРТ-ТЕРАПІЇ ДЛЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ КОМБАТАНТАМ.....	93

УДК 378.147

Олександр Васильович Дойков,
здобувач ступеня доктор філософії
за спеціальністю 191
«Архітектура та містобудування»
email: doikov_ov-2024@knuba.edu.ua

ORCID 0009-0007-9284-8744;

Олена Миколаївна Козакова,
кандидат архітектури, доцент,
доцент кафедри інформаційних
технологій в архітектурі
Київського національного університету
будівництва і архітектури
email: kozakova.om@knuba.edu.ua
ORCID 0000-0003-0593-266X

ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ

Виклики сучасності, що постають перед системою освіти, спонукають до переосмислення не лише методології та змісту навчання, але і просторів в яких відбувається навчальний процес. У зв'язку з цим, відбувається зміна традиційного уявлення про аудиторію / класну кімнату як про утилітарне приміщення, на користь усвідомлення ролі освітнього простору як інструменту психолого-педагогічного впливу. Просторові якості навчальних приміщень є не фоном, на тлі якого розгортається освітня діяльність, але активним фактором у створенні освітнього середовища, що підтверджено результатами досліджень в галузях архітектури, психології та педагогіки [1, с. 129].

Вплив ролі оточення освітнього процесу був описаний педагогами Реджіо-Емілія в Італії, що зображали освітній простір як “третього вчителя”, а також Урі Бронфенбреннером, що наполягав на постійній взаємодії і взаємному впливі учасників освітнього процесу і простору в якому він відбувається [2, с. 81]. Така точка зору накладає на проєктувальників навчальних закладів необхідність турботи не лише про виконання функціональних чи безпекових вимог, але й про психологічні та емоційні потреби користувачів освітнього простору. Серед важливих аспектів цього простору можна назвати просторові характеристики приміщення та окремих архітектурних форм, освітлення, ергономіка, кольорові рішення тощо. Вищеперераховані якості освітнього простору мають безпосередній вплив на психоемоційний стан користувачів і, в поєднанні з організацією якісного мікроклімату (температурно-вологісний режим, якість повітря, тощо), можуть відігравати роль в покращенні концентрації уваги, пам'яті та креативності учнів. Ще одним важливим аспектом є виконання умов

інклюзивності і безбар'єрного середовища, що забезпечує рівний доступ всіх груп населення до освітнього процесу.

Серед окремих доказів впливу простору на освітній процес можна звернути увагу на такі приклади. Дослідженнями було підтверджено вплив висоти стель класних приміщень на фокус уваги та втому учнів [3, с. 7] та якість їх взаємодії в різних типах навчальних задач. Це знання дає можливість диференціювати простори з різною висотою стелі відповідно до типу діяльності. Доцільним видається також і дослідити взаємодію різних просторових характеристик з прийомами активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти [4, с. 241].

Дослідження різноманітних типів навчальних будівель показали і значний вплив конфігурації позакласних приміщень, таких як холи та рекреації, на індивідуальну та соціальну поведінку та взаємодію учнів [5, с. 930]. Впливовим аспектом освітнього простору є і акустичний комфорт, адже високий рівень фонового шуму та реверберації був пов'язаний з зниженням когнітивної продуктивності, короткострокової пам'яті та самопочуття учнів [6, с. 7].

В якості емпіричного підтвердження впливу простору на якість навчального процесу можна навести дослідження проведене Барретом та колегами (2019), яке виявило що покращення та оптимізація освітніх просторів може сприяти підвищенню академічних досягнень на 16 % [1, с. 130]. Фактори що мали найбільший вплив включали природне освітлення, якість повітря і температуру, гнучкість простору та акустичний комфорт.

Висновки

Архітектура освітніх просторів є вагомим інструментом психолого-педагогічної підтримки, що може сприяти підвищенню якості навчального процесу, когнітивному розвитку та психологічному комфорту його учасників та покращенню їх соціальної взаємодії, а також дозволяє забезпечити інклюзивне освітнє середовище. Налаштування взаємозв'язку між архітектурними рішеннями та педагогічними підходами дозволяє досягти більш оптимальних результатів в процесі, але вимагає інтеграції вимог педагогічного підходу на ранніх етапах проєктування та залучення мультидисциплінарних команд з архітекторів, педагогів, психологів та інших фахівців. Перспективним напрямком досліджень є розробка архітектурно-педагогічних моделей освітнього простору та емпірична перевірка їх ефективності, в тому числі, з залученням учнів/студентів різних вікових груп, освітніх рівнів та потреб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Barrett P., Davies F., Zhang Y. et al. The impact of classroom design on pupils' learning: Final results of a holistic, multi-level analysis. *Building and Environment*. 2015. Vol. 89, 01.07.2015. P. 118–133. DOI 10.1016/j.buildenv.2015.02.013
2. Can E., Inalhan G. The Third Teacher – The Involvement of Children In The Design Process and Assessing Their Development. 2020. Manchester School of Architecture. AMPS

PROCEEDINGS SERIES 22.2., 02.12.2020. P. 78–86. URL : https://www.researchgate.net/publication/355368525_The_Third_Teacher_-_The_Involvement_of_Children_In_The_Design_Process_and_Assessing_Their_Development/citation/download (дата звернення: 18.04.2025).

3. Zhang Y., Liu C., Li J. et al. The effect of classroom size and ceiling height on college students' learning performance using virtual reality technology. *Scientific Reports*. 2024. Vol. 14, 03.07.2024. 18 с. DOI 10.1038/s41598-024-65754-2

4. Руденко М. В., Красильник Ю. С., Корчова Г. Л. *Методика викладання у вищій школі : навч. посіб.* Київ : КНУБА, 2021. 296 с. ISBN 978-0-666-24226-6

5. Sariberberoglu M., Ünlü A. Understanding the Role of Spatial Configuration on Social Behavior in Educational Buildings. *Iconarp International J. of Architecture and Planning*. 2024. 31.12.2024. 24 с. DOI 10.15320/ICONARP.2024.310

6. Klatte M., Hellbrück J., Seidel J. et al. Effects of Classroom Acoustics on Performance and Well-Being in Elementary School Children: A Field Study. *Environment and Behavior*. 2010. Vol. 42, 01.09.2010. 10 с. DOI 10.1177/0013916509336813

Наукове електронне мережеве видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ
АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА**

*Збірник матеріалів
Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції*

23–25 квітня 2025 року

Укладачі: *Р. А. Калениченко,
І. О. Петухова*

Відповідальний за випуск: *Н. Б. Добрянська*

Верстка: *Д. П. Завальницька*

*Друк. арк. 22,4
Замовлення № 1147*

*Підготовлено до друку науково-організаційним відділом
Державного податкового університету
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна*

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 7669 від 20.09.2022*